

Тема на конкурса

„Няма нищо по-фантастично от действителността“

Ф. М. Достоевски

I МЯСТО ЗА ЕСЕ

ТАТЯНА МИТОВА

12. клас, 31. СУЧЕМ „Иван Вазов“

Упражнение върху създаване на текст

Вдъхновено от стихотворението на Миряна Башева - Махмурлук

...**Bullshit** всичко е *bullshit*. Ангажираш се само с глупости. Правиш нещата само колкото да ги правиш. Никаква душа. Никакво вдъхновение.

Лъжи. „Неврози. Микроинфаркти. Мъгла и киша. Мръсна софийска нощ.“

Ето, създавам текст. Дори не го чувствам. Задължение? Не е ли фантастично! – Сигурно. Не знам.

Изкуство. Къде? Кога! Може би го няма. Може би е в мен, а може би философията го е скрила. Трудно се намира. Тъгата е детектив.

Красота? Навсякъде! Погледни я. Не можеш? Аз също. Навсякъде истини, истини, термини, фигури, чехълчета, черни дупки, синуси и метафори. Туби от „знания“. Факти и запетайки.

Момичето плаче. Любов в жълти стотинки. Пенчо Славейков е мираж. Само Паисий понякога се мярка. Въобще да си ги намажеш на трохите, можеш ли?

Витаеш, летиш, живееш, а всъщност четирите кръга на Ада те мачкат. Това, разбира се, е шега. Само самотно ауди минава през теб.

Уроци. Уроци по български, уроци по английски. Уроците на живота. К'во? Уъркшоп, плейбек, рандом. Субтитри! - Учи се! Учи се!

Игри. Разнообразие. С него, с нея, с той, тя и вие, и ние, и те. Имаш ли приятели? Сложи си главата в торбата. Спокойно и те го правят. За добра кауза е – прави добро! – Защо!?

Разбъркани мисли. Заплетени езици. В думи и страст. Целувки, целувки...Любов по статус. Синини и рози. Карамфили най-добре.

Семейства? Лелята на стринката се скарала с бабата на бащата. Извинявай, не се познаваме. Братовчеди?

Автентични писания. Уважителни копия. „Автори“ на кавъри. Живот от монолози.

Крясъци. А после тишина. Всичко е наред.

Сериалът започва точно в осем вечерта.

Лекарствата взехте ли си? За корем, за глава, за очи, за душа...?

Доктор Джак Даниелс Ви чака. Диазепам, пеницилин. Рецепта за щастие. Колко сладко!

И цяло съществуване лапаш мухи, нали.

ДЗП? Душа за продан. Не е ли фантастично...

II МЯСТО ЗА ЕСЕ

МАРИЯ СТРАШИЛОВА

12. клас, 164. ГПИЕ „Мигел де Сервантес“

По един едноок наивник

Пътници в раздрусан автобус. Шофьор – в пиянство към бездната. Страх на първите да спорят с лицето на невежеството. Страх на втория да бъде малко повече от твърде дебел, твърде слаб или нисък.

А страната ни плаче за хора, обръщащи посоките на рейсове, за рицари на духа, млади и гневни, дори да изглежда напразно. Като тях опознах Сервантесовия рицар и мелниците. Дон Кихот, старият побъркан мечтател, луд от искреност и чистота. Дон Кихот над подигравките и здравия разум пише своята реалност като дете. Колко тъжно, че е смешно да обичаш страстно, истински да се бориш с несправедливото, честно да те боли от него. Харесвам разсъдъка на Дон Кихот, защото е далече и не може да спре полета на душата.

Животът се движи между фантазии и възможности. Следва повелята на копнеещата душа, за да сбъдне нейната реалност. От градините на човешките фантазии започва градежа на реалното. Може ли човекът да си представи по-добра действителност? Или всячески опитват да осакатят тоя негов порив? Фантазията - градина с череши. Реалността - стръмна улица, започнала от зелената ѝ порта. Поеме ли към върховете на мечтите, след хълмове и хребети, човек може да достигне целта. Днешната действителност е вчерашна възможност. Тя е най-богатата измислица на фантазията. Защо тогава е така трудно да вярваш, че може би ще промениш света? Та той е в главата ти.

Действителността е капризна. Така я измисли човекът – плод на желания, на любов и злоба. Тя е тънка продажница с лъскави очи и устни, а мрачно сърце. Жена, която обичаш – свикнеш ли с нея, обезценяваш я. Тя ще отвърне със същото. Но ако искаш да я запазиш, защитавай невинността ѝ.

Има дни, в които до сълзи ме боли от мечти. Има дни, в които зимният залез е така милостив и трогателен. Нормално и кротко е до плач. Голите клони, разперени към небето като бели дробове, светнали облаци. Можеш да си представиш, че каналът е дълбок каньон, че автобусите са дълги змии по ръбовете му, че хората са мравки, колите – бръмбари със светнали очи. Достатъчно е хубаво, за да има поезия, мир, доброта. В тези дни ми се иска да запазя света такъв. Да защитавам невинността му. Да се боря с всички стари скептици, обезценили света. С всички стари циници, разбрали колко е трудно да браниш и да обичаш, и плюли върху това. Те съжаляват. Те потупват снизходително по рамото. Ако можех, бих им подарила зрънцата на наивността си. Светът би пропаднал без тази наивност.

Жално ми е, че пишещите наивници намаляват, че падат духом, забравят колко са важни. Важно е непримирието им. Ван Гог, луд от самота и глад, докрай отстоявал изкуството си. Далеч от квадрата на тенденциите и модерното. Наивникът защитава действителността си. Непримирието намалява днес, когато е модерна имитацията. Какъв враг е тя на фантазията! Навъдили са се стари циници, решени да сложат в квадрат действителността на твореца. Не могат да я разберат и контролират, това ги плаши. Културата в нашата страна трябва да бъде протест срещу златния храм на всевластната простотия. Протест е актът на изкуство, на наука. Протест е защитата на доброто, чезнещо за сметка на изкуствената толерантност.

Религиите се нападнаха, вкопчиха се една в друга и вярващите станаха по-малко. Може да е вярно, че в съвременния живот няма място за религия, но ето ти друго. Религията учи на добро към ближния, а сякаш напоследък човекът губи нуждата си да се грижи за ближния.

Не осъзнава дълбоката си свързаност с него. В градината черешите са хората. А корените им се свързват и подхранват. И посадим ли ги отделно, те ще се смаят, подобно стайни градски фикуси. Кой тогава ще измисля действителността? И дори да я измисли, колко малка и безчувствена би била тя! Не бива! Светът е плетен от велики хора. Великите хора изстрадват света. И само така си заслужава да се живее – искрено и до край. Само потребността от доброта може да донесе действителност.

”Трябва да обичаме живота повече от смисъла му.“

Не зная какво е отвъд смисъла. Но тук можеш да се смееш, обичаш и страдаш. Има добри и свободни хора. Има театър, публика, с която е възможно да промениш част от света. Тук можеш да изживееш няколко живота с една книга, с една роля. Можеш да бъдеш нелеп и неловък, красив и велик. И е толкова прекрасно, че искрено обичам тая измислица действителност. Ако има някакъв смисъл в живота ми, той е да предам тази любов. Нека има повече наивници. Твърде лесно е да губиш вяра. Стане ли мрачно, хората ослепяват за красотата на живота. На стотина слепи по един едноок наивник е надежда. Един наивник, който да измисли действителност за слепите, за да върне зрението им. Да изчисти мръсотията в душите, да засади череша в градините и още - цъфнали бадемове дървета, светнали облаци, мравки. И един зимен залез – милостив и трогателен.

Достатъчно хубаво, за да има поезия, мир, доброта.

III МЯСТО ЗА ЕСЕ

ДАРИНА САРАФОВА

10. клас, 9 ФЕГ „Алфонс дьо Ламартин“

“Няма нищо по-фантастично от действителността“ Фьодор Достоевски

Не. Или пък да? На нашия малък синьо-зелен свят живеят над седем милиарда души. Следователно, съществуват над седем милиарда възприятия за действителността. Не считам за допустимо, че би могло да се определи действителното с един универсален епитет, особено с „фантастично“.

Историята събира в себе си най-различни примери за това как битието е било непоносимо за милиони човешки души. Нима жертвите на Светата инквизиция са се наслаждавали на съвсем реалните зверства, които са понесли? Или хилядите, умрели от глад преди избухването на Френската революция? Или евреите, простили се с живота по време на Холокост? Ами всички войници някога, срещнали се очи в очи със смъртта на бойното поле? Ами ние? Така популярният тероризъм днес приемливо ли е да бъде описан като фантастичен?

Но да оставим историята настрана и да разгледаме действителността днес. Спя, ям, работя, ям, спя – цикъл, описващ ежедневието на огромен брой хора. Хора, вгълбени в битовизма. Фантастично? По-скоро сиво, монотонно, скучно. Толкова е мрачен животът на някои, че те сами решават да се откажат от него. Потиснати, отчаяни и напълно безсилни, самоубийците днес са често срещан феномен. Действителността за тях се оказва толкова

непоносима, че не само бягат от нея, а я напускат безвъзвратно.

Нашият живот е на границата между реалното и нереалното и не е възможно да обитаващ само едно от измеренията. Ако беше изпълнимо, то защо е просъществувала религията? Религията и вярата в невидимото са олицетворения на желанието на човека за бягство от действителността. Още от дълбока древност смъртните търсят убежище при фиктивното. Юдеи, християни, мюсюлмани, будисти, езичници – всеки със своята интерпретация търси спасение от действителността. Налице е нуждата да се осланиме на някое от религиозните учения, за да преживеем мъката, трудностите и да си обясним всички негативни аспекти, характеризиращи ситуацията ни. Именно в нереалното се намира надеждата и силата да продължаваш да се бориш. Човек има нужда да осмисли съществуването си именно защото действителността му често се оказва безсмислена.

Ала вярата с по-висши създания не се оказва единственият вариант за избавление. Неслучайно опиятите са използвани в много и различни култури, още отдавна преди съвременното общество да ги популяризира. А какво е изкуството, ако не бягство? Точно то се оказва начин за изразяване на личността и потискане на болка и страдание – вечни спътници на човека. Да, тук мога да дефинирам действителността като фантастична, но не заради самата нея, а заради въздействието, което поражда у човешката душа. Защото точно благодарение на сивотата на реалното човек разгръща въображението си, вдъхновява се, става креативен и създава изкуство. А създавайки го, не просто сам се изцелява, а и докосва душите на всички, имали допир до творчеството му. Да помагаш на околните, помагайки на себе си - фантастично, нали.

И все пак съществуването ни не е чак толкова грозно и песимистично. Малки моменти на щастие ни срещат по пътя, оставяйки топли чувства и предпоставки за носталгия в по-късен етап. Любовта, приятелството, смехът – дори временни, оцветяват и улесняват ежедневието. На света има седем милиарда души. Следователно седем милиарда разбирания за действителността. И докато за едни реалността е фантастична, за други радостта е утопична.

І МЯСТО ЗА ПОЕЗИЯ

АЛЕКСАНДРА НЕДКОВА,
11. клас, НГДЕК „Константин- Кирил Философ“

На площада

Крадците са незабележими
Те крадат дрехи на хетерата докато се преоблича
Скриха керамиката от очите на децата
Прибраха си и краката на атлета Милон!
Бледи като звездна светлина,
Неуловими птичи крила са отговорни за това престъпление
Кръжат около нечия пирамида, полусрутена от гледане
Кълват, унищожават унищожават посмъртно оставените цветя
Никога няма да оставят философа да почива заслужено
Никога няма да оставят оратора да се докосне до изкуството

Уморена съм да играя противоположния пол на сцената,
А корифеят само да изтъква неправилната ми дикция
Никога не съм писала трагедии, тук ми е грешката
Античните, които по цял ден спят на Акропола
Биха ръкопляскали на това мое решение, ако ме познаваха на живо
Оставям на философите да кажат това, което не интересува никого
От малки ни учат да се молим на богове, които никога не чуват
Да им поднасяме миро и мед
Аз отказвам да бъда тяхното идеално дете
Ще изгоря театъра до основи, ще изгоря и великите им комедии!

На площада всички са мъже
Те гледат като объркани сатири, забравили истинската си природа
Влачат си хитоните млади ергени,
Които ядат маслини и пият вино
Косите им се вият като змиите на Медуза
Очите им са сиви вулканични дупки, безпощадно празни
Въобразяват си, че са герои и ще ги поканят в Олимп
Не искам да ги разочаровам, но те живеят в черна илюзия, оставена ни от предците
Преди ме караха да се превръщам в сянката на някой бог или неговото вярно око
Стига толкова лъжи, това не е действително, знам истината

Крадешком оглеждам небесната паст обърканите войни,
Която вече твърдо близо се приближава
Античните не се страхуват, грешка е да мислите подобно нещо,
Защото боговете са милостиви
Всеки хвърля жребий и каквато съдба, такава
Никой в Елада не завършва земния си път без да е имал шанс да се прослави
Колко е красиво хористът да пее на рамото на смъртта
Тази слава е страшно объркваща, за едни е позволена, за други-не
Да пропиляваме надежда и кръв
Това справедливо ли е от страна на боговете?

Жени на агората не се допускат
Само аз се промъкнах, защото, казах ви, бях съветник на едно малко божество
Ние, жените, сме от друг Космос
На нас не ни е писано да се прославим, да застанем редом до героите
Забранено ни е за безсмъртието да се борим, защо са ни тогава имена?
Само мъжете и синовете имат право да гледат към вечността
В полиса разбрах истината, искам да живея в реалността
Не ми трябват вино и слава, които да не мога да понеса
Нищо интересно няма на гръцкия площад
Само илюзии, за един по-добър задгробен свят!

II МЯСТО ЗА ПОЕЗИЯ

РЕНИ ХРИСТОВА

10. клас, 157. ГИЧЕ „Сесар Вайехо”

„Няма нищо по-фантастично от действителността”

В една лъжа ли живея?
Всеки ден –
същите истории
за недовършени дела,
за грешни избори,
за неподходящи хора,
за несподелена болка.
Всеки ден –
все същият свят е.
Отварям очи,
изпратила нощта,
която неизбежно
отстъпва
мястото си на деня...
Така ли се случва всеки път?
Някой заема мястото ти, ей така?
А после.. повече го обичат от теб?
Действителността е реална,
удря в лицето истината,
реже до болка светът.

Но едно лице
някак
утешава,
защитава,
погубва.
Едно лице,
в което присъстват
хиляди други
светове.
Две очи,
които те гледат
така загадъчно,
омайващо,
сякаш казват:
„Искаш ли да дойдеш с мен?”
А моите очи...
подвластни,
беззащитни,
несигурни –

дали приемат?

В твоите очи...
съм готова да се изгубя отново.

Ще бродя из тях,
събирайки звезди и
изучавайки галактиките в теб.
Ти си нова земя,
където
(не) съм била.

„Може ли да бъдеш моята действителност?“ –
настоява сърцето ми.
Поглеждам те
и съм готова да тръгна
от тази действителност...
с теб,

в твоята.

Действителността е реална...
фантастични са твоите очи.

III МЯСТО ЗА ПОЕЗИЯ

ТЕОДОР ГРОЗДАНОВ

12. клас, 164. ГПИЕ „Мигел де Сервантес“

Фантастичнодействително

Черен облак на деня светлината отне,
нам остави едно грозно сиво небе.
Капка по капка всяка искра угаси,
в очите надеждата под чадърите скри.

Самотна светкавица мракът пое.
Писък далечен, там бяга дете.
Към мене погледна и отвори уста
нещо да каже, тогава тътен екна.

Не знам виновен ли бях, но ...
такова чувство силно усетих и то

истинкт у мене събуди най-стар
да върна надеждата, за човека скъп дар.

Тръгнах подире му, по асфалта река,
но личеше там една детска плаха следа.
Дъждът спираше, слънцето падаше,
стъпките гонех, нощта наставаше.

На прага, поглед в земята черна впило
в очите последна надежда беше скрило ,
видях в локва две бляскави монети,
отразяваха се тези две мечти неотнети.

-Къде е на деня топлата светлина,
къде е нашата ярка родна звезда?

Попита ме то, чумерато скръсти ръце
разбрах какво иска това малко дете.

Седнах до него и нагоре очи извисих
сияйната луна редеше вечерния стих
да, нямаше я тази ярка звезда,
но ето изгряват милион... милион и една.

Дълго на прага стоях и гледах замечтан
през цялото това време на вратата бях сам
А разговора тих беше монолог във мен
действителнофантастичен отмина този ден.

І МЯСТО ЗА РАЗКАЗ

ДЕНИЦА ПЕНЧЕВА

12. клас, 164. ГПИЕ „Мигел де Сервантес“

Сбогуването

Юни. Тъмносини потоци и бледо небе, и свежо, напоително слънце. Купи сено, съвсем скоро събрани, още дъхави. Полето мълчи, тържествено и пусто.

По шосето се плъзга кола. В колата сме аз и Мария. Мария е бременна, така че с нас е и неродената ни дъщеря. Още не сме ѝ измислили име. На задната седалка лежи сак със стари дрехи, основно бельо и омачкани тениски. От смъкнатия прозорец нахлува златист ветрец, натежал от аромати, заплита се в кичурите на Мария, танцува без ритъм и ред.

Мария се пробужда от дрямката си и мига срещу слънцето. Пред нас вече се вижда боровата гора. Толкова е зелена и отчетлива, като късче от маслена картина. Под гората е

селото и скоро колата спира пред бяла къща с металночервена врата.

Ето, тук сме. Поглеждам към Мария, но нищо не долавям, нищо освен нейната си светла и тиха тъга, попита още в болницата.

- Ще свалиш ли багажа?

Свалям багажа, а тя отива до вратата, почуква и се подпира на дуvara. Прилича на някаква богиня на плодородието, такава бременна, розово-бледа и неподвижна, със мрамор на юнското слънце. Но не е богиня, защото мирише на мъка, на болка мирише.

И майка ѝ ни отваря, чакала ни е. В полутъмната лятна кухня ни черпи със сладки и с рядко кафе. С Мария нещо си говорят, не ги слушам.

В стаята се примъква тлъст и шарен котарак. Известно време се мъча да го примамя при мен, даже посягам да го почерпя със сладка. Мария ме сгълчава.

- Е, татко къде е? – пита тя внезапно.

- Къде да е? Тези дни само на риба ходи.

- Ще идем да го потърсим.

Мария се е намръщила и гримасата я прави грозна. Човек не говори така за майката на детето си, но грозна си беше. После гримасата се смъква от лицето ѝ и пак стана хубава. Отидох да търся баща ѝ само аз. Нея майка ѝ не я пусна да ходи. В осмия месец и да скита в жегата, как не.

Вървя по каменистия път, покрай избухналите в зелено лозя. Шумна и пълнокръвна тишина. Птичи песни, шуптящата чешма, листата, люшкани от вятъра. И стъпките ми също. Постепенно лозята оредяват, пътят тръгва надолу, после нагоре, и пак надолу, и вече виждам малкия язовир. В тъмните му води плуват цветчета и полени.

- Охоо, зет ми! – провиква се Стефан.

Седи на един голям пръхък камък и си свива цигара. До него лежат такъмите, а малко по-нататък се вижда приятелят му, фелдшерът, с черна въдица, протегната към водата. Поздравявам ги и двамата. Миналата седмица тъкмо фелдшерът ни каза за Стефан. И каза на мен първо, за да не уплаши Мария и да стане някоя беля. Дръпна ме към прозореца, бяхме на дванайсетия етаж на болницата и ми каза. А аз гледах към колите долу и си мислех колко приличат на играчки.

После аз казах на Мария, докато чакаше пред кафемашината. Тя не се уплаши, слава богу, нищо страшно не стана. Но и изобщо нищо не стана. Умълча се само и от тогава насам ставаше все по-мълчалива и все по-бяла, сякаш се наливаше с тъга.

- Мария те чака вкъщи. – казвам и тръгваме нагоре, стегнато, но леко.

На връщане говорим за риба и за стария син мотор на кмета. Стефан през цялото време пуши, а димът от цигарата му се полюшва към небето. Старая се да не го гледам, става ми тежко. Такъв едър, жилест, мургав мъж, ухилен и жив, и човек си мисли защо и как, как може да умира.

Но Стефан действително умира. Не му личи, но му остават седмици, плюс-минус няколко дни, все по-слаб ще става и по-жилест, и после, после...

Спираме пред червената врата. Вече е следобед. От камъните на дуvara лъха топлина. На улицата мирише на пръст и се чува шум от маркуча. Поливат, вече поливат.

Надвечер сядаме да вечеряме под ореха. Чушки и ориз, възсолени, вкусни. Стефан яде бързо и с апетит и преди останалите да сме се нахранили, тръгва към градината.

- Ела да си поговорим – казва.

И аз го следвам по утъпканата пътека, през меката некосена трева. Стъпките му са по-немошни от преди, но ръцете му изглеждат леки и гъвкави, сякаш незасегнати от болестта. Сяда на тревата с подвити крака. Сядам и аз.

- Е, измислихте ли име на малката?

- Още не.

- Да не я кръщавате на мен, не ща.

Възразих. Докато говорех, той си сви цигара и запуши.

И ето, седим на тревата, аз вече мълча, той пак пуши. Предполагам, вече е все едно.

- Защо не я кръстиш на майка си?

Майка беше починала, като бях на петнайсет. Всеки ден ми липсваше и ми липсваше повече, човек ще се учуди, че е така, но така беше. Тайно се надявах дъщеря ми да прилича на нея.

- Мария няма да иска. Пък и редно е.

- Понеже умирам. Ама то всички умират. Ти я кръсти на майка си, нали така искаш.

Цигарата блешука леко. Не смея да го погледна.

- Сега, за другото... Аз знам, че сигурно ви се живее в града, ама идвайте си. Ето, аз ще умра, няма кой да помага на майка ѝ. А то, сама жена, къща голяма, лозето ще иска да поддържа, градинката. Нали ще си идвате?

Стефан не гледа към мен, а към ореха, където се движат две фигурки – майка и дъщеря. А има и още една дъщеря. Като в онази закачка – две майки и две дъщери. Зад тях къщата мълчи. Не е голяма тази къща. Но пък за сам човек, кой знае. Сигурно ужасно ще опустее без Стефан.

- Ще ме погребете до баща ми и да не е в кой знае какъв ковчег. Мария може да иска, ама то е все ковчег. Нали и аз ще изгния.

Плаче ми се. Всичко е толкова спокойно, и уредено, и естествено, а на мен толкова ми се плаче. След малко Стефан става да се връща.

Следващите дни пак ходихме на риба, на пикник в боровата гора, да берем череши с Мария. Стефан отъня, отслабна. Сега е немошен.

Лежи в долната стая, тя е мрачна и неприветлива, но на него му харесва. Идват разни хора, говорят му. Ядат бисквити и пият кафе. Стискат ръката му. До леглото му като лъч светлина седи Мария, много бременна и много бледа.

Майката на Мария шета и аз, понеже не знам с какво да си запълвам времето, свиквам да ѝ помагам в кухнята. С Мария изобщо не говорим, тя не се отделя от баща си.

Двамата седят до късно в задушната стая. Не говорят или говорят за разни дреболии. Повече мълчат, а той от време на време ѝ гали корема. Толкова.

Мария е все по-бременна, по-светла и по-тиха. Баща ѝ все повече умира. Аз готвя, най-вече. Вечер му помагам да излезе, за да вечеряме под ореха. После, след няколко дни, спирам. Той вече не може. Диша тежко и в повечето време е на ръба на съзнанието. Мария се е сраснала с него. Спи в леглото му, говори му, седи. От време на време става да пишка. Аз им нося картофена супа, най-вече.

Накрая почти никой не идва. Отбиват се само фелдшера и кмета, двамата му приятели, едри и еднакво благи. Майката на Мария им се кара, че пушат в стаята с бременната, но самата Мария нищо не усеща и от нищо не се оплаква. Като три лъча в тъмната му стая – двама мъже с мъждукащи цигари и тя, майката. Е, бъдещата майка.

Не остава много.

И една сутрин свършва. Цяла нощ беше валяло и ние спахме дълбоко, приспани от свежия ромон на водата. На сутринта слънцето се оглежда в капчиците по високата ни трева. Някъде преди обяд Стефан умира. Толкова.

Вечеряме под ореха – аз, Мария, майка ѝ, изцедена от плач, доктора и фелдшера. Пейката е влажна и бузите ни са влажни, но в тези на Мария попива светлината на външната лампа и тя сякаш грее. Зад нас къщата е съвсем малка и тъмна.

Изобщо, толкова е тъмно, много по-тъмно от предишните вечери и няма звезди. Мисля си, Стефан спокойно може да ни гледа от градината, а ние няма да го видим. Това е хубава, утешаваща мисъл.

После го погребваме. Има хора и храна за готвене, и много неща за вършене, така че се

налага да останем малко по-дълго. Помагаме. Мария плаче. Аз готвя. След погребението се прибираме, но мен ме уволниха, задето се забавихме. Мария ражда. Малко, съвсем малко бебе, меко, с топлия мирис на бебе и едри учудени очи. Не гука, а издава смешни звуци като „Муа“ и „Буа“. Шегуваме се, че говори на френски.

Една вечер ставам от компютъра, след като съм изпратил безчет сивита, и се подпирам на люлката ѝ. Дъщеря ми, моята дъщеря, с името на моята майка. Представям си как след години пристига пред металночервената ми врата, бременна и потна. След нея върви слабичко момче със сак в ръце. Какво ли ще ми каже?

После гледам колите. Ние живеем на дванайсетия етаж и от тук изглеждат като играчки.

II МЯСТО ЗА РАЗКАЗ

ЕЛИЦА САВОВА

10. клас, 164. ГПИЕ „Мигел де Сервантес“

Животът е чудо

Хиляда деветстотин четирийсет и четвърта. Преди около месец се родих. Не помня точната дата и мама не я помни. Тя е в болница .От тогава . Заради мен . Аз я разболях . Излязох, преди да беше готова. Имам тринайсет братя и сестри. Пет от тях –мъртви. Настинка, тиф и едра шарка. Говорят, че има война. Ама далече. Ама аз я усещам. Мирише на кръв. Една жена ме пита: „Каква ще станеш като пораснеш“? Отговарям-„Добра“. Не като сега. Няма да разболявам повече майки. Тате е там . В затвора. Учи се да пише. Казва, че си почива. От какво? Не знам. От нас? . В неделя сестра ми ме води на църква. Откривам Бог. Свещеникът казва, че Господ прощавал . Дано и мама и татко да го направят.

Времето тече . Ставам висока. Вече почти метър и двайсет. Великден е . Татко се прибира. Подарява ми кон. Учи ме да чета. Не спя два дена . Уморена съм. Научавам азбуката. Искam да впечатля тате. „Н“ е след „М“ и „Ц“ след „Ч“. Едвам ходя. Ала вече тичам. След конете. Навсякъде виждам небе. А там е и мама. Татко донася шала, останал от нея.. Сам сковава кръст. Той явно не знае. Аз отдавна съм разпъната . Кръстът е за мама. Вината не помага на никого. А мен ме убива.

Татко ни чете Библията. Чете ни приказки от 1001 нощ. Аз дори не мога да броя до толкова. Запознавам се с Бог. С чудесата. Татко казва: „Животът е чудо“.

Ставам на десет. Прокървявам. Тръгвам на училище. Само аз завършвам от тринайсет деца. Пет дори не опитват . Пиша стихове за чудеса. Остават си на хартия. Учителка съм. Учат децата как да смятат., а не как да живеят. Не как да бъдат щастливи. Омъжвам се. За ежедневieto. След това и за мъж. Той е магьосник. Прави ми две деца. Татко каза: „Животът е чудо“. Два живота - благословия. Не го чувам. Не го разбирам. Той се разболява. Покриват го с пръст. Затварям му очите. С пръст. Дано да ми прости. Че убих мама. Че убивам себе си . Все мисля за чудесата. От приказките. Толкова са далече от мен. Разболявам се. От морска болест. На суша? Все ме клатушка животът. Отварят ме. Вадят разни неща от мен . Слагат разни неща. Дано сложат и щастие.

На тридесет и три съм. Чета Библията. Опознавам Бог. Ходя да тичам. Но вместо да

тичам, ходя. Сряда ме боли коремът. Четвъртък ме боли пак. Петък го гледат. Отвътре. С машина. Виждат нещо черно. Казвам: „Това е душата ми“. Предполагат, че е рак. Още един домашен любимец. Като кучето. Само че този яде хора. Трибуквена дума. Рак. Мир. Завинаги. Вече не вярвам в чудесата. В приказките с щастлив край. Но вярвам в края. Може би съм на него? Може би грешат. В неделя – материал за биопсия. Ще се запознаят с моето черно. Ще го попитат: „Ти какво си, какво търсиш?“.

Събота. Сънувам. Татко. Той е прав. Не седи. Дошъл е. От полетата на смъртта. Да ме вземе? Да ме види? Целува ме. Усмива се. Предният зъб. Няма го. Говори тихо. Мирише на дом. Казва: „Спокойно. Твоето черно. Това е платно. Животът е чудо. Повярвай!“ Събуждам се. Плувала в пот. Плувала в отвъдния свят.

Неделя отивам в болницата. Пак ме отварят. Аз съм врата. Взимат материал. Правят биопсия. Млад лекар. Има бенка на челото. Носи резултати. Носи нова престилка. Бяла. Неделя. Веднага след събота. Плача. От щастие. Нима? Няма куче в мен. Няма дори и рак.. Черното е платно. Забравено платно. Предишна операция. Марля. Махат я. И толкоз. Няма да умра. Душата ми. Вече не е черна. Тя свети. Танцува.

Татко е прав. Животът е чудо. Мама ми даде първия живот. Татко ми даде втория. Пак го сънувам. Пак като спя по гръб. Праща ми поздрав. От нея. От мама. Тя ми е простила. Тя е с мен. Откривам чудото. Ставам добра. Заобичavam Бог.

III МЯСТО ЗА РАЗКАЗ

АНЯ АНГЕЛОВА

10. клас, 164. ГПИЕ „Мигел де Сервантес“

„Сънувах, че съм пеперуда, сънувала, че е човек“

Сънят, който тази нощ сънувах, беше като всеки друг. Виждам се как изкачвам планина от стълби, а на върха ме чака златен трон. Доволна, че най-сетне съм тук, горе, аз си отдъхвам и сядам. Познатото тропане на приближаваща каляска ме кара да настръхна и усещам как нещо топло се надига в гърдите ми. Усмивам се, а той е все по-близо и по-близо. Моето избавление, моят принц, всичко, което някога съм искала. Чувам гласа му:

- Спри каруцата бе, бате! Подминахме джелезото.

Отворих очи и видях най-странната каляска. Нямахме нито покрив, нито врата. Явно принцът беше решил да вземе със себе си голяма част от покъщнината си, защото от каляската стърчаха маси, столове – кой без крак, кой без облегалка, окичени с хартии и медни джезвета. Никога не бях виждала такива млади мъже като тези, които седяха на капрата. Единият, предполагам кочияшът, дръпна рязко юздите и конят спря. Принцът имаше дълга черна коса, която очертаваше слабото му лице с шоколадов загар. Дрехите му бяха жалка гледка – явно доста земи е пропътувал, докато стигне при мен. Той се усмихна, а залязващото слънце се отрази в предния му златен зъб. Кочияшът се обърна към него и започна да крещи някакви неразбираеми думи, отново дръпна юздите, изпръхтя като кон и преди да мога да кажа нещо, от каляската беше останал само

облак прах и непознат тръпчив аромат.

Огледах се. Нищо от това, което виждах наоколо, не приличаше на моето кралство. На мястото на познатия замък сега имаше огромна дупка, а на дъното ѝ – запустели руини. Притеснението се надигна в мен и си представих как кралството е било под обсада. Ала руините изглеждаха странно – някак нови, сякаш току-що построени. Не може да бъде, на кого му е притрябвало да строи руини. Може би все още сънувам. Недалече се издигаше статуя на жена със златна глава и сова на едната си ръка. Дали пък народът ми не ме е обожествил? Явно са ме забравили, защото никак не приличаше на мен. Край руините забелязах дребен плешив човек, който стоеше пред количка със сребърен капак. Той погледна към мен и се усмихна. Направи ми знак да се приближа.

– Хайде, душичко, кой разбира, тук се спираааа!

Аз мигновено се сетих как мама ми казваше да не си говоря с непознати. Но сега мама я нямаше, а наоколо вървяха хора, но никой дори не ме поглеждаше. Дори принцът, когото толкова чаках, изчезна, без да ме целуне. Самотата беше единствената ми приятелка. Престраших се и се приближих до количката. Мъжът кимна с глава и отвори капака. Замириса ми на нещо вкусно и усетих парата, която се надигаше от дъното на количката.

– Кога беше декември, кога стана май? Почна се с баловете. Довечера ще има да броите до дванайсе.

Не го разбрах. Това с броенето е от друго кралство – на онази със злата мащеха и завистливите сестри. “Завистливи, ама поне си има някого,” казах си аз.

– Като те гледам, ти май и пари нямаш, ама хайде, взимай, докато е топла, пък довечера на бала ще пиеш едно за здравето на бай Митьо.

Той извади от количката нещо жълто, зърнесто, пронизано с дървена пръчка. Потръпнах при спомена за онова ужасно вретено, на което се бях убола преди толкова много години. Отстъпих една крачка назад, а мъжът ме погледна объркано. Стомахът ми издаде някакъв нечовешки звук – знак, че трябваше да хапна нещо. И тъй като наблизко нямаше нито патица по шотландски, нито жабешки крачета, аз взех деликатеса на пръчка. Мъжът се усмихна и започна да бута количката. Реших да го последвам, не ми приличаше на вечер, пък и май нямаше нищо против моята компания.

Дребният човечец ме хвана подръка и започна да ми разказва. Говореше, без да спира освен когато прекъсваше, за да се увери, че го слушам. Това лято щял да навърши шейсет и шест години. Епохи се сменяли пред очите му, а той все с количката.

– Онази хубавица виждаш ли я? – каза той и посочи към моята статуя. – Сега гледам нея, а преди години Ленин ме гледаше, ей там, пред банката беше и ме гледаше, ама не ме виждаше, над главата ми му минаваше погледът. Колко пъти съм се мъчил да го хвана аз този поглед, ама нейсе, и него го свалиха, катурнаха му паметника и после ей таз хубавица сложиха. Мъдрост ѝ значело името. Ама и тя май над главите ни гледа, то ние не сме и много за гледане.

Когато стигнахме един малък площад с няколко чешмички, погледът ми веднага се спря върху три оскъдно облечени жени, които се поливаха с вода точно до табела “Къпането и прането строго забранени!”.

Изгубихме се в плетеница от малки улички и стени на странни сгради, изписани с шарена боя, сякаш някой нарочно ги беше изцапал. Докато вървахме, мъжът сочеше ту насам, ту натам. Не го разбирах какво говори, но гласът му беше приятен – топъл и малко прегракнал като на човек, който отдавна не е говорил. Самотен като мен. Човечецът се обърна надясно и посочи с пръст към един от балконите на отсрещната сграда. Тя беше стара и олющена отвън, но това, което ме учуди най-много, бяха суджучите, които висяха на простора, редом до чифт чорапи и гащи.

- Целият квартал го знае бай Иван и неговото мезе за картите в петък! Ти комар играеш ли?

Преди да мога да отговоря с въпрос като – “Какво по дяволите е комар?”, мъжът ме дръпна за ръката и ме поведе в противоположна посока. Тесните улички ми изглеждаха еднакви и същевременно толкова различни. Ушите ми доловиха приятна мелодия. Някой пееше. Гласът беше плътен и силен, но женски. Когато завихме по една от уличките, погледът ми се спря върху едра жена. Пред нея беше оставена закърпена сива шапка, която изглеждаше срамно малка пред голямата дама с големия глас. Песента, която тя пееше, беше на италиански, не я разбирах, но въпреки това ме вълнуваше. Както повечето неща в този свят, различен от всичко, което познавах. Тук нямаше замъци или знатни принцове на бели коне, нито пък придворни слуги, които да ми сплетат косите.

Тази нечия действителност беше дружелюбна и странна, чаровна с явните си недомислици, противоречива, многолика, понякога отблъскваща, леко занемарена, но топла и жива. Действителност, в която бих искала да се изгубя и която с всичките ѝ недостатъци започвах да приемам като моя.

Изведнъж усетих как по тялото ми преминава топлина, а картината пред очите ми избледнява и впоследствие изчезва. Усещам нечий нежни, малки устни върху лявата си буза.

- Мамо, мамо ! Няма време, отново ще закъснеем за детска градина. Всички деца ще започнат да ми се подиграват, че никога не идвам навреме. А леля Поли пак ще вика, че щерката на спящата красавица се е успала. Коя е спящата красавица, мамо?

Потърках сънливо очи, усмихнах се и погледнах към малката глава, обсипана със ситни къдрици, която се криеше под бялата завивка.

Ами принцът? Принцът вече беше отишъл на работа, но не беше забравил да ми остави чаша горещо кафе на масичката до леглото.

IV МЯСТО ЗА РАЗКАЗ

ЯНА ДЕТИСТОВА

11. клас, 31. СУЧЕМ „Иван Вазов“

„ Няма нищо по-фантастично от действителността“

- Фатима, Фатима, стани, моля те, трябва да тръгваме бързо.-ми каза мама и ме гушна силно.

Започна да ме облича с най-топлите ми дрехи. Първо сложи любимата ми блузка, беше черна, имаше красиви камъчета по нея. Тати ми я подари, преди да замине да спасява нашата страна. Мъчно ми е за него, искам пак да си играем на криеница. Мама ми каза, че Аллах го е повикал на мисия, сега татко е като новият Салахуддин, той също като тати се е биел с християните. Мама ме гушна и плачеше, каза ми, че отиваме на по-добро място, някъде извън Сирия. Когато я попитах защо, тя не ми отговори, само обясни, че това щяло да бъде нашата

тайна задача.

На десет години съм и съм от едно малко градче, което никой не знаеше къде се намира. Е, поне досега беше така. Името ми е Фатима-Ир-Даула. Гладна съм, нямаме много храна и ядем корени повечето пъти. Страх ме е от намръщените чичковци, които стоят с пушки по улиците. Виждала съм как използват оръжията си срещу тези, които не ги слушат.

-Мамо, страх ме е. Защо не се прибираме на светло къщи?

-Фатима, мълчи! Казах ти да не задаваш въпроси.

Замълчах си. Не ми се беше карала от много време, разстроих се и започнах да плача.

-Ей, стига де, Фати, нали си бяхме обещали да сме силни...Хайде тихо, само малките момиченца плачат така.

-Аз съм голяма, много голяма!-и започнах да плача още по-силно.

-Знам, мила, ела моя малка, ела да те гушне мама.

Обви ме с топлите си ръце, цялата беше топла. Най-сладката прегръдка. Изведнъж се чува стъпки, чу се вик и БУ-УМ! Мама ме вдигна и започна да ме носи на ръце, запуши ми устата и ми направи знак да съм тиха. Отидохме в една уличка, малка, нямаше изход оттам.

-Ш-ш-шт! Само трябва да си тиха и всичко ще бъде наред, а когато пристигнем на хубавото място, обещавам да ти купя най-вкусната близалка!-мама се усмихна и си сви очите.

И двете бяхме тихи. След малко стъпките вече не се чуваха. Пак тръгнахме и стигнахме до една стара къща. Там ни чакаше много голям мъж, с мустаци и черни очи.

-Кога ще си платиш?-каза мъжът със строг глас и взе ръката на мама.

-Това е всичко, което имаме. -отговори тя,като подаде един плик и прибра ръката си настрана. Мъжът погледна какво има.

-Е, малко е...

-Моля те, Мохамед, моля те, само не пред детето, стига, пусни ни. И мъж имам. И детето трябва да живее по-добре.

-Мъжът ти може и да го няма вече. От колко време не си получавала вести от него.- и започна да се смее.

Мама се разстрои, плачеше.

Гледах как се молеше на Мохамед. Накрая реши да ни помогне. Качихме се в една кола и се возихме много дълго време. Аз заспах, докато мама ме галеше по косата. Започна леко да се вижда слънцето и мъжът ни каза, че трябва да чакаме, докато не се стъмни пак. Стояхме и чакахме. Мама ми каза къде отиваме – в съседната страна, там било по-хубаво и нямало чичковци с пушки, които да ме плашат, Турция се казвала. Стъмни се пак.

-Айде, слизайте, аз бях дотук. Сега само късметът може да ви спаси. Ето там, виждате ли онази порутената постройка, отидете с детето, ще ви вземе Саил, синът ми. Ще се качите в един товарен камион, с него се превозва нефта. Да не ви хрумва да палите кибрит. Ще се молите да не ви види някой. Има още две семейства с вас, ще се запознаете. Минете ли границата-спасени сте, но трудно се стига до свободата. Вземи си и парите, ще ти трябват, като пристигнете.

-Благодаря ти, Мохамед, благодаря. Ти си добър човек. Нека Аллах да е с теб винаги!-каза мама с бялата си усмивка.

-Тези твоите сини очи, дълбоки като океани, за тях го правя, да знаеш! Никога няма да ги забравя! Айде, не ме гледайте така, изчезвайте, бързо, нямате време.

Мама само се усмихна и погали Мохамед по рамото.

-Джамила...- извика след нас нашият помощник.-Аз, аз, успех ви пожелавам, нека поне вие да се спасите.- за пръв път видях и неговата лека усмивка.

След малко бяхме пред сградата. Там имаше още две семейства, с техните деца. Един брадат човек ни каза да влизаме във варелите. Не исках сама, но нямаше какво да правя. Чакахме поне половин час, мама само ме прегръщаше. Беше засмяна. Запознах се с едно от

децата, момче, на 16 години. Казваше се Джахиир. Всички се смееха и се бяха показали от варелите си преди да ни захлупят. Протегнах се за момент, защото ме заболя ръката, но изпуснах герданчето си от тати. Искях да изляза, за да го потърся, но брадатият мъж не ми разреши. Много ме заболя, но не посмях да се разплача. И после всичко се обърка. Чувах само крясъци, плачове и изстрели.

-Фатима, стой там и не мърдай!- изведнъж мама стана сериозна.- Каквото и да става, знай, че те обичам, и бъди силна.- прати ми въздушна целувка.

-Какво?! Защо мам...-изведнъж някой ме хвана и запуши устата ми. Измъкна ме от варела и ме сложи на земята.

Гледах право към мама. Не след дълго влязоха много мъже, с пушки, започнаха да стрелят. Родителите на Джахиир паднаха на земята. Кръв потече и стигна чак до краката ми. Ужасих се и започнах да крещя, но ръката заглушаваше виковете. Един от лошите хвана мама за косата и започна да я бие, започна да я рита. А аз стоях и гледах всичко, плаках и стисках зъби. Някой ми закри очите.

На сутринта се събудих, сгушена в Джахиир. Той ме гледаше и галеше. Казваше ми, че всичко ще бъде наред. Припаднала съм била. Попитах къде е мама, а моят нов приятел ми каза, че тя ще се върне. Просто е отишла с останалите да сготви нещо вкусно. Мама повече не се върна. Разбрах, че трябва да я послушам и да бъда силна, точно като нея. Не си позволих да отроня и една сълза. Светлина се показа от вратата, когато се отвори. Зави ми се свят от страх, но този път не беше някой въоръжен. Видях само усмихнати лица. И сред тях мама. Знаех, че никога няма да ме изостави.
